

CAM võrgueeskiri

CAM võrgueeskirjas (määrus 984/2013) kirjeldatud süsteemi eesmärgiks on tagada kõigi osapoolte võrdne turupõhine ligipääs ülekandesüsteemile ning vältida lepingulise ülekoormuse teket, mis põhjustaks ülekandesüsteemi ebaefektiivset kasutamist. Samas on nimetatud süsteemi ülalpidamine üsna kallid ja ajamahukas kõigile osapooltele.

CAM reguleerib gaasi ülekandesüsteemide standardiseeritud võimsuse jaotamise mehhanisme Euroopa Liidu siseste asjakohaste ühenduspunktide jaoks ning pakutavaid ja jaotatavaid piiriüleseid standardvõimsustooteid, sisaldades nii üldiseid kaubanduseeskirju kui ka võimsuse jaotamise mehhanismidega seotud tehnilisi eeskirju. Võimsust tuleb pakkuda vähemalt igas ülekandesüsteemi (tsooni) sisenevas ja sealt väljuvas asjaomases punktis. Täpselt on ära määratud, milliseid tooteid ja millal tuleb oksjonile panna, ning kuidas tuleb oksjon läbi viia. Iga standardvõimsustoota suhtes rakendatakse eraldi jaotamisalgoritmi ja käsitletakse üksteisest sõltumatult. Standardvõimsustooted on toodud tabelis 6.

Tabel 6 Standardvõimsustootete kirjeldused

	Oksjoni algoritm	Periood	Aeg	Oksjoni info avalikustamine
Iga-aastane aasta (1x aastas)	Pikeneva lõpuga oksjon	Aasta algab 1. okt Max järgmised 15 aastat	Märtsi esimesel esmaspäeval	1 kuu enne oksjonit
Iga-aastane kvartal (1x aastas)	Pikeneva lõpuga oksjon	Kvartal 1.kvartal algab 1. okt.	Juuni esimesel esmaspäeval	2 nädalat enne oksjonit
Jooksev igakuine (1x kuus)	Pikeneva lõpuga oksjon	Kuu	3. esmaspäeval	1 nädal enne oksjonit
Jooksev päevane (1x päevas)	Ühtse hinna oksjon	Päev	Eelnev päev	Oksjoni alguses
Päevasisene	Ühtse hinna oksjon	Tund (+ 4 järgnevat tundi)	Päevaoksjoni lõppemisele järgneval tunnil	Oksjoni alguses

Siinkohal selgitame, kuidas toimuvad erinevad oksjoni algoritmid:

- Pikeneva lõpuga enampakkumised võimaldavad võrgukasutajatel esitada pakkumise kogusele, arvestades järgnevates pakkumisvoorudes tõusva hinnaga ning alustada baashinnast P_0 . Esimese pakkumisvoor, millega seotud hind võrdub baashinnaga P_0 , kestus on kolm tundi. Järgnevate pakkumisvoorude kestus on üks tund. Ajavahemik pakkumisvoorude vahel on üks tund. Suur hinnasamm ja väike hinnasamm määratletakse iga ühenduspunkti ja standardvõimsustoote kohta ning avaldatakse enne asjakohast enampakkumist. Kui leiab aset esimese korra alamüük, alandatakse hinda ja avatakse järgmine pakkumisvoor. Järgmises pakkumisvoorus on hind võrdne esimese korra alamüügile eelnenud pakkumisvoorus kohaldatud hinnaga, millele lisandub väike hinnasamm. Kui pikeneva lõpuga enampakkumine ei ole lõppenud ajaks, mil algab (vastavalt enampakkumiskalendri) järgmine, sama ajavahemikku hõlmava võimsuse enampakkumine, siis esimene enampakkumine lõpeb ja võimsust ei jaotata. Võimsust pakutakse järgmisel asjaomasel enampakkumisel.
- Ühtse hinna enampakkumisel on üks pakkumisvoor, milles võrgukasutajad esitavad pakkumise nii hinnale kui ka kogusele. Konkreetse enampakkumise pakkumisvooru käigus võivad võrgukasutajad esitada kuni kümme pakkumist. Iga pakkumist käsitletakse teistest pakkumistest sõltumatult. Pärast pakkumisvoorude lõppemist ei saa ülejäänud pakkumisi muuta ega tagasi võtta. Enampakkumishind määratletakse kui madalaima eduka pakkumise hind, juhul kui nõudlus ületab pakkumise baashinna juures (*marginal pricing*). Kõikidel muudel juhtudel on enampakkumishind võrdne baashinnaga.

Kõrvuti asuvate piirkondade süsteemihaldurid pakuvad ühiselt kogu kindla võimsuse ühendvõimsusena mõlemal pool ühenduspunkti olemasoleva kindla võimsuse ulatuses ühtse jaotamismenetluse kaudu. Kui mis tahes ajavahemikus on ühel pool ühenduspunkti rohkem kindlat võimsust kui teisel pool, siis võib süsteemihaldur, kellel on rohkem kindlat võimsust, pakkuda võrgukasutajatele lisavõimsust eraldatud tootena kooskõlas enampakkumiskalendriga ja varasemalt kokkulepitud tingimustel.

CAM annab ka teise võimaluse võimsuste jaotamiseks. Nimelt lisaks eeltoodule võib regulaatori otsusel *implicit* oksjoni kasutamisel eeltoodud otseste oksjonite süsteemi mitte rakendada. *Implicit* oksjoni korral kaubeldakse naabersüsteemi virtuaalsete kauplemispunktide vahel kaudseid oksjoneid kasutades. See tähendab, et sõlmides

börsil gaasiostu/müügi tehingu sisaldub selle hinnas ka gaasi ülekanne teise kauplemisspunkti. Gaasi tegeliku transportimise kauplemisspunktide vahel organiseerib süsteemihalduriga vastava lepingu sõlminud turuoperaator või börs.

Implicit oksjoni kasutamine on mõistlik olukorras, kus süsteemis ja kauplemisspunktide vahel ei esine tavaolukorras ei lepingulist ega füüsilist ülekoormust. Kui turgudevaheline kauplemine käib osaliselt (näiteks järgmise päeva toodetega) *implicit* oksjoni vahendusel, võib pikaajalist võimsust jagada näiteks *first-come-first-served* või prorata põhimõttel. Just nimelt sellist süsteemi rakendab Elering koostöös naabersüsteemihalduritega Soome-Balti turutsoonis.